

ПРОЕКТ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ГЛАВАТА ЗА REPOWER EU

Съдържание

ЧАСТ 1.2: Обосновка на допълнението.....	2
ЧАСТ 2.1: ГЛАВА ЗА REPOWEREU.....	2
1. Общи цели на главата.....	2
2. Описание на реформите и инвестициите в главата	
a) Обобщение	
b) Цели на REPowerEU	
c) Описание на реформите и инвестициите	
d) Проекти с трансгранично или многонационално измерение или ефект	
e) Консултация с местните и регионалните власти и други заинтересовани страни	
f) Цифрово измерение	
g) Климатично и екологично маркиране	
h) ‘Do no significant harm’	
i) Етапи, цели и график	
j) Финансиране и разходи	

ЧАСТ 1: ОБОСНОВКА ЗА ДОПЪЛНЕНИЕТО

Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 година за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО.

ЧАСТ 2: ГЛАВА ЗА REPOWEREU

1. Общи цели на главата за REPowerEU

Предложените инвестиции и реформа в глава REPowerEU адресират Общностните цели, при отчитане националните специфики и мерките, които са включени във вече приетото решение за изпълнение на Съвета, за постигане на устойчиво възстановяване, укрепване на енергийната сигурност и намаляване на зависимостта от изкопаеми горива, по-специално от Русия, и постигане на справедлив и приобщаващ преход.

България е последователна в избора си да разчита на максимално използване на местни възобновяеми източници – водни, слънчеви и вятърни (както и геотермални в близко бъдеще), но също и на по-нататъшна експлоатация в рамките на най-добрите стандарти за

Приложение № 2

безопасност на ядрената енергия като базов товар, докато работи по постепенното извеждане на лигнитните въглища. Полагат се последователни усилия за диверсификация на енергийните източници, вкл. ядрено гориво, доставки на природен газ от сигурни алтернативни източници и не на последно място развитие на мрежите и междусистемната свързаност с всички съседни страни. В този контекст критични продължаващи инвестиции са необходими по отношение на:

- Поддържане на сигурна, стабилна и надеждна електроенергийна система;
- Гарантиране на сигурност на доставките на енергия;
- Стимулиране на чиста и нискоемисионна енергия;
- Повишаване на енергийната ефективност.

2. Описание на реформите и инвестициите в главата

а) **Обобщение**

Мерки добавени/надградени с грантове (Членове 21а, 21б (2))		
Наименование на мярката	Където е релевантно: съществуващ CID референтен номер	Очаквани разходи, евро
Реформа 1 (C13.R1): Рамка за управление на енергийната бедност и подготовка за либерализация на пазара на дребно		
Реформа 2 (C13.R2): Прозрачност на процедурите за присъединяване на нови възобновяеми и съхраняващи мощности		
Реформа 3 (C13.R3): Подобряване на функционирането на балансиращия пазар и насърчаване на гъвкавото потребление		
Инвестиция 1 (C13.I1): Създаване на информационна система за определяне на статут на домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители		2 500 000
Инвестиция 2 (C13.I2): Увеличаване на съществуваща мярка: Национална инфраструктура за съхранение на електроенергия от възобновяеми източници (RESTORE)	C4.I8	120 600 000

Приложение № 2

Инвестиция 3 (C13.I3): Устойчиво адаптиране на националната електропреносна мрежа за пълноценно интегриране на потенциала за производство на възобновяема енергия – GREENABLER		236 517 545
Инвестиция 4 (C13.I4): Сътрудничество между TSO-DSO за създаването на „разпределена маневреност“ на електропреносните и електроразпределителните мрежи		80 000 000
Инвестиция 5 (C13.I5): Инсталиране на фотоволтаични системи в съществуващи сгради за социални услуги и предоставяне на електрически превозни средства и свързани зарядни станции за предоставяне на социални услуги		39 710 000

б) Цели на REPowerEU

Предложените реформи и инвестиции в главата за REPowerEU имат за цел да допринесат за постигането на следните цели на инструмента:

- подобряване на енергийната ефективност на сградите и критичната енергийна инфраструктура, декарбонизация на промишлеността, увеличаване на производството и навлизането на устойчив биометан и на водород от възобновяеми или неизкопаеми източници и увеличаване на дела и ускоряване на навлизането на енергията от възобновяеми източници;

Основен принос към постигането на тази цел има инвестиция 4, чиято цел е повиши енергийната ефективност и да намали енергийната зависимост в сектора на социалните услуги чрез инсталиране на фотоволтаични системи в съществуващи сгради за социални услуги, които изпълняват държавно делегирани дейности.

Инвестиции 2 и 3 също имат принос към тази цел чрез стимулиране на инвестициите за изграждане на съоръжения за съхранение на електроенергията и чрез разширяване и модернизиране на електропреносна мрежа за ускорено присъединяване и навлизане на енергията от ВЕИ.

- преодоляване на енергийната бедност;

Пряк принос към постигането на тази цел има Реформа 1 и инвестиция 1 от горната таблица, чрез които ще бъде създадено звено за координация на правителствените политики за справяне с енергийната бедност и ще бъде разработена информационна система за определянето на статут на домакинства в положение на енергийна бедност и на статут на уязвими клиенти за снабдяване с електрическа енергия.

- стимулиране на намаляването на потребностите от енергия;

Към постигането на тази цел принос имат всички предвидени реформи и инвестиции.

Приложение № 2

- повишаване преносната способност на електроенергийната мрежа и преодоляване на вътрешните затруднения в преноса и разпределението на енергия в подкрепа на интегрирането на възобновяеми енергийни източници, гарантиране на енергийната сигурност, диверсификация на енергийните доставки и увеличаване капацитета за съхранение на енергия, както и подкрепа за транспорта с нулеви емисии и неговата инфраструктура

За постигането на тази цел ще допринесе реализацията на Инвестиция 1, с която ще се постигне адаптиране на съществуващата електропреносна мрежа за създаване на технически условия за интегриране на нарастващо производство на електроенергия от възобновяеми източници. Ще се осигури техническа възможност към националната мрежа да бъдат присъединени около 2000 MW нови ВЕИ след 2026г.

Цялостното изпълнение на Инвестиция 1 ще допринесе съществено към изпълнение на заложените в проекта на актуализиран интегриран план в областта на енергетиката и климата, както и към постигането на ключовите цели, заложи в „RePowerEU“ – гарантиране на енергийна сигурност чрез оползотворяване на местни енергийни източници, диверсификация на енергийните доставки на Съюза, увеличаване на използването на възобновяеми източници на енергия и подобрена енергийна ефективност, увеличаване на капацитета за съхранение на енергия и необходимото намаляване на зависимостта от изкопаеми горива преди 2030 г., особено в контекста на енергийните и икономически последици от войната в Украйна. Основната цел е интегриране на енергия от възобновяеми енергийни източници със 100% принос към зелената цел на Плана за възстановяване и устойчивост на ЕС.

Конкретно Инвестиция 1, адресира следните аспекти на чл. 21в, параграф 3, буква д) от Регламент (ЕС) 2023/435/27.02.2023:

- „преодоляване на вътрешните и трансграничните затруднения в преноса и разпределението на енергия“

Постъпилите към момента заявки за присъединяване на ВЕИ ~~с мощност над 40 GW~~ се характеризират с неравномерно географско разпределение, като повечето ВЕИ (предимно ветрогенератори в Североизточна България и фотоволтаици в Югозападна България) са отдалечени от големите градски и индустриални центрове на потребление в България, както и от разположените в съседните страни-членки на ЕС от ЮИЕ. Това неминуемо създава вътрешни и външни мрежови претоварвания, които значително затрудняват балансирането на междусистемно свързаната електроенергийна система, често водейки до принудителни ограничения при производството на възобновяема енергия. Нещо повече, болшинството ВЕИ са свързани към мрежа 110 kV, притежавана и управлявана от ЕСО. Поради тази локална специфика на фотоволтаиците и ветроенергийните паркове, и предвид топологията на мрежата на операторите на преносни системи (ОПС) и операторите на разпределителни системи (ОРС), значителна част от производството на електроенергия от възобновяеми източници към системата за ниско и средно напрежение не се консумира на ниво разпределение и вместо това се връща в преносната мрежа 110 kV през силовите трансформатори. В тази връзка Инвестиция 1 ще улесни и разшири евакуацията на генерираната от ВЕИ енергия от разпределителната мрежа. Създаването на възможност за интегриране на 2000 MW нови възобновяеми мощности, което е основната цел на това проектно предложение, е непостижимо без надграждане на преносната мрежа

Приложение № 2

за високо и свръхвисоко напрежение. Въпреки че ОПС и ОРС развиват своите мрежи, за да се справят с предизвикателствата на декарбонизацията, модернизиранието на преносната система е от изключително значение за пълноценното оползотворяване този огромен потенциал за производство на енергия от местен ВЕИ. В този контекст Инвестиция 1 GREENABLER е в допълняемост с други проекти, имащи за цел укрепване и развиване на интелигентна мрежа, като инвестиция С4.14 „Цифрова трансформация на електропреносната мрежа“, която е част от Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) на Р България и в момента е в процес на изпълнение, както и проект от общ интерес 12.2 CARMEN, чийто фокус е върху развитието както на преносни, така и на разпределителни интелигентни мрежи на България и Румъния.

- „подкрепа за съхранението на електроенергия и ускоряване на интегрирането на възобновяеми енергийни източници, както и подкрепа за транспорта с нулеви емисии и неговата инфраструктура, включително железопътния транспорт”

Тъй като съхранението на електроенергия и транспортът с нулеви емисии се предвижда да използват чиста енергия от различни местоположения в цялата страна, наличието на адекватна базова инфраструктура за пренос на електроенергия е незаменима предпоставка за катализиране на декарбонизацията както на съхранението, така и на транспорта (включително железопътен). Самото съхранение разчита на сложна съпътстваща инфраструктура като токоизправители и инвертори, което също така предполага наличието на устойчива и адекватна преносна мрежа.

Принос към изпълнението на целта има и инвестиция 4, предвиждаща предоставяне на общините на електрически превозни средства и свързани зарядни станции за предоставяне на социални услуги.

с) Описание на реформите и инвестициите

Реформа 1 (С13.R1): Рамка за управление на енергийната бедност и подготовка за либерализация на пазара на дребно

Целта на тази реформа е да укрепи управленската рамка на България за справяне с енергийната бедност и защита на енергийно уязвимите потребители чрез създаването на специализирано координационно звено, както и да улесни по-нататъшната либерализация на пазара на дребно чрез изпълнението на подготвителни действия.

Координационното звено ще бъде създадено в рамките на Министерския съвет с мандат да наблюдава координацията на правителствените политики за справяне с енергийната бедност, докато прилагането на тези политики ще остане отговорност на съответните министерства и/или други държавни и общински органи. Реформата също така цели да допринесе за разработването на мерки за енергийно бедни и уязвими домакинства.

Изпълнението на реформата трябва да бъде завършено до 31 декември 2025 г.

Реформа 2 (С13.R2): Прозрачност на процедурите за присъединяване на нови възобновяеми и съхраняващи мощности

Приложение № 2

Целта на тази реформа е да повиши прозрачността на процедурите за присъединяване на нови възобновяеми мощности чрез създаването на публично достъпна онлайн карта на мрежовия капацитет. Картата ще включва данни на ниво преносна мрежа.

Освен това, методологията, използвана за определяне на наличния капацитет за присъединяване, ще бъде публично достъпна и ще предвижда редовно актуализиране на картата на мрежовия капацитет – най-малко веднъж месечно.

Изпълнението на мярката трябва да бъде завършено до 31 март 2026 г.

Реформа 3 (C13.R3): Подобряване на функционирането на балансиращия пазар и насърчаване на гъвкавото потребление

Целта на тази реформа е да подобри функционирането на балансиращия пазар в България чрез присъединяването на Оператора на електропреносната система (ЕСО ЕАД) към платформата за международна координация на автоматичното възстановяване на честотата и стабилната работа на системата (PICASSO), както и чрез изготвянето на анализ и препоръки за подобряване на работата на балансиращия пазар и улесняване на мерките за гъвкаво потребление.

Присъединяването на ЕСО ЕАД към платформата PICASSO има за цел да допринесе за трансграничния обмен на балансираща енергия от активирания автоматичен резерв за възстановяване на честотата (aFRR).

Изпълнението на мярката трябва да бъде завършено до 31 март 2026 г.

Инвестиция 1 (C13.I1): Създаване на информационна система за определяне на статут на домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители

Целта на тази инвестиция е да улесни идентифицирането на енергийно бедни и уязвими потребители чрез създаването на информационна система.

Информационната система ще съдържа данни за енергийно бедните и уязвими домакинства в България, на база на законовата дефиниция и критериите, приети съгласно Закона за енергетиката и Наредбата за критериите, условията и реда за определяне на статута на домакинствата в енергийна бедност и статута на уязвимите клиенти на електроенергия.

Изпълнението на мярката следва да бъде приключено до 31 декември 2025 г.

Инвестиция 2 (C13.I2): Увеличаване на съществуваща мярка: Национална инфраструктура за съхранение на електроенергия от възобновяеми източници (RESTORE)

Целта на тази инвестиция е да подпомогне внедряването на съоръжения за съхранение на електроенергия в мащаб, подходящ за електропреносната мрежа, чрез разширяване на съществуваща инвестиция 8 от компонент 4.

Изпълнението на мярката следва да бъде приключено до 31 август 2026 г.

Приложение № 2

Инвестиция 3 (C13.I3): Устойчиво адаптиране на националната електропреносна мрежа за пълноценно интегриране на потенциала за производство на възобновяема енергия – GREENABLER

Целта на Инвестицията е ускорено адаптиране на съществуваща електропреносна мрежа за присъединяване на мащабни нови ВЕИ мощности на територията на страната. Предвидена е реконструкция на около 606 километра електропроводи 110 kV и удвояване на около 84 километра електропроводи 110 kV с цел увеличаване на преносната способност на съществуващи въздушни електропроводни линии. Инвестицията ще осигури техническата възможност към националната мрежа да бъдат присъединени след 2026 г. около 2000 MW нови ВЕИ.

Изпълнението на мярката следва да бъде приключено до 30 юни 2026 г.

Инвестиция 4 (C13.I4): Сътрудничество между TSO-DSO за създаването на „разпределена маневреност“ на електропреносните и електроразпределителните мрежи

Целта на инвестицията е изграждане на телекомуникационна мрежа за изпълнение на изискванията на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година и на Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/1162 на Комисията от 6 Юни 2023 г. за нуждите на процесите на наблюдението, оперативното управление, измерване, анализ и планиране на преносните и разпределителните електрически мрежи в Р България.

Изпълнението на мярката следва да бъде приключено до 30 юни 2026 г.

Инвестиция 5 (C13.I5): Инсталиране на фотоволтаични системи в съществуващи сгради за социални услуги и предоставяне на електрически превозни средства и свързани зарядни станции за предоставяне на социални услуги

Целта на тази инвестиция е да се повиши енергийната ефективност, да се намали енергийната зависимост и да се подобри оперативната устойчивост в сектора на социалните услуги чрез два допълващи се компонента: (1) инсталиране на фотоволтаични системи в приблизително 840 съществуващи сгради за социални услуги и (2) предоставяне на приблизително 250 електрически лекотоварни превозни средства и свързани зарядни станции на общини, които предоставят държавно делегирани социални услуги.

Изпълнението на мярката следва да бъде приключено до 30 юни 2026 г.

d) Проекти с трансгранично или многонационално измерение или ефект

Инвестиция 1 GREENABLER ще допълва част от обхвата на проект от общ интерес (ПОИ) 12.2 CARMEN 2 (България, Румъния), който включва укрепването на електропреносната мрежа на страната, без да се припокрива с дейности в рамките на ПОИ 12.2 CARMEN. ПОИ 12.2 CARMEN включва реализацията на инвестиции в румънската преносна и разпределителна мрежа и в преносната мрежа на България и цели развитието на интелигентна преносна и разпределителна мрежа към по-високо качество на услугите, предоставяни на клиентите и спазване на задължителните стандарти за производителност чрез модернизирана и дигитализирана електроенергийна инфраструктура. Участието на

Приложение № 2

ЕСО ЕАД в проекта се изразява в инвестиции за повишаване способностите на българската електропреносна система за оползотворяване на установения висок потенциал за възобновяема енергия (над 8 GW, включително под формата на зелен водород) на национално и регионално равнище. Обхватът на проекта включва модернизация, укрепване и повишаване капацитета на преносната система в Северна България с оглед привеждането ѝ в готовност да интегрира и пренася значителни количества възобновяема енергия от големите ВЕИ в Северна България до централите на потребление както в страната, така и на регионално равнище – по приоритетния коридор Север-Юг (NSI East Electricity), в частност към и през Румъния.

е) Консултация с местните и регионалните власти и други заинтересовани страни

Проектът за съдържанието на главата за REPowerEU е публикуван на страницата <https://nextgeneration.bg/>.

ф) Цифрово измерение

Предлаганите проекти по глава REPowerEU са насочени основно към решаване на климатични предизвикателства в областта на енергетиката, но част от тях постигат и дигитални цели, съвместими с целите на RePowerEU като дигитализиране на електропреносната мрежа и дигитални решения в подкрепа на разширяване на използването на ВЕИ от сградни фотоволтаични системи.

Дейностите за реконструкция на електропроводи с цел увеличаване на преносната способност на съществуващи въздушни линии включени в Инвестиция 1 предвиждат цифровизация чрез инсталиране на оптични кабели. Това ще допринесе пряко за цифровизация на инфраструктурата и оптимизиране управлението на мрежата чрез обмен на данни и прилагане функциите на интелигентни мрежи. Изграждането на високонадеждна оптична инфраструктура е база за допълнително развитие на телекомуникационните мрежи за управление на електроенергийната система и за въвеждане на интелигентни системи за динамично следене на натоварването и възможност за по-прецизно управление на потоците от електроенергия, като се повишава надеждността на управлението в реално време на производството и потреблението на производителите и потребителите, участващи в предоставянето на услуги за електроенергийната система.

г) Климатично и екологично маркиране

Проектите по глава RePowerEU са насочени към подпомагане решаването на климатични предизвикателства като допринасят за постигането на целите на пакета „Чиста енергия за всички европейци“, на Интегрирания национален план „Енергетика и климат“, на Националната кумулативна цел на България за енергийна ефективност основно чрез подобряване на сигурността на снабдяването и интегрирането на ВЕИ в електропреносната мрежа. Декарбонизацията като основен елемент на Зелената сделка е особено предизвикателство за енергийния сектор на България, където електроцентралите на лигнитни въглища генерират средно 40% от електроенергията в страната и осигуряват работа на над 43 000 работници. Енергийният микс в страната се формира със значителното участие на въгледобивните мощности и за преодоляване предизвикателствата пред енергийния сектор, породени от ускорената декарбонизация и

Приложение № 2

необходимостта от постепенно намаляване и прекратяване експлоатацията на въглищни централи, е необходимо да се създадат благоприятни условия за широкомащабно въвеждане на нови мощности и технологии които осигуряват производство чрез местни енергийни източници. Това не само ще осигури постигането на целите за намаляване на емисиите на парникови газове, но и ще запази енергийната сигурност. Въвеждането в експлоатация на нови ВЕИ мощности, съчетано с отключване на възможности за присъединяване към енергийната мрежа на системи за съхранение на електроенергия, е съществен елемент за постигането на тези цели. Развитието им обаче зависи от наличието на разширена и модернизирана електрическа мрежа, която да свързва и осигурява работата на новите съоръжения. Адекватното използване на всички налични ресурси е ключово за прехода към въглеродна неутралност и безвъглеродна икономика в страната. От друга страна редуциране производството от въглищните електроцентрали, поэтапното им извеждане от експлоатация и значителното увеличаване на електропроизводството от паркови модули на ФЕЦ и ВяЕЦ, ще повиши рисковете при управлението на електроенергийната система. Инвестиция 1 GREENABLER се фокусира върху подобряване на свързаността на децентрализираните ВЕИ източници, като се очаква да има положително въздействие не само от гледна точка на повишаване дела на чиста енергия в националния енергиен микс, но и за енергийната сигурност, повишаване на гъвкавостта на енергийната система по отношение на производството на възобновяема енергия и внедряването на интелигентни мрежови елементи.

h) 'Do no significant harm'

Предварителната оценка на предлаганите инвестиции позволява те да бъдат оценени „като ненаанасящи значителна вреда“ тъй като:

- свързаните с електропреносните мрежи инвестиции допринасят - значително за смекчаване на изменението на климата тъй като водят до интегриране на значителен дял произвеждана от ВЕИ енергия, включително чрез създаване на балансираща мощност за интегрирането и балансирането на множество ВЕИ със спорадичен характер. Съгласно чл.10 от Регламент (ЕС) 2020/852 за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции, инвестициите в модернизация на електропреносната мрежа с цел интегриране на значителен дял произвеждана от ВЕИ електроенергия, се квалифицират като допринасящи съществено за смекчаване на изменението на климата. Също така те отговарят на принципите и цялостното разбиране за екологична устойчивост и принципа за „ненаанасяне на значителни вреди“ при оценка на въздействието им върху шестте екологични цели, определени в Регламента. Съгласно техническия анекс към окончателния доклад на техническата група към Регламент (ЕС) 2020/852, и направената оценка инвестициите в рамките на Инвестиция 2 GREENABLER не нанасят значителни вреди върху: (1) промените в климата, (2) адаптиране към изменението на климата, (3) устойчивото използване и опазване на водните и морските ресурси, (4) прехода към кръгова икономика, (5) предотвратяването и контрола на замърсяването и (6) опазването и възстановяването на биологичното разнообразие и екосистемите.
- инвестициите в сгради с близко до нулево потребление водят до спестяване на енергия и намаляване на емисиите от CO₂;
- необходимите за осъществяването на инвестициите строително-ремонтни дейности

Приложение № 2

се предвижда да бъдат извършвани при спазване на изискванията за опазване на околната среда.

i) Етапи, цели и график

Етапите, целите и графика ще бъдат детайлизирани въз основа на описаните по-горе инвестиции и реформи.

ж) Финансиране и разходи

Предлаганите проекти по глава RePowerEU са на обща стойност 479.3 млн. евро по МВУ. Определянето на необходимия за реформите и инвестициите ресурс е направено при отчитане на:

- настъпилите инфлационни процеси, водещи до значителна промяна в цените на материали и услуги, въз основа на които са правени първоначалните разчети;
- резултатите от вече проведени процедури за избор на бенефициенти;
- проведени на обществени поръчки за възлагане на дейности по инвестициите;
- пазарни проучвания за сходни дейности.

За новите инвестиции и реформи ще бъдат изготвени детайлни обосновки за необходимите разходи съгласно изискуемия темплейт.